

KARTA KURSU

Nazwa	Antropologia kultury
Nazwa w j. ang.	Cultural Anthropology

Kod		Punktacja ECTS*	2
-----	--	-----------------	---

Koordynator	Dr Maria Rogińska	Zespół dydaktyczny
-------------	-------------------	--------------------

Opis kursu (cele kształcenia)

Absolwent posiada uporządkowaną wiedzę o kulturze i człowieku jako jej twórcy, historii i przyczynach powstania kultury, mechanizmach jej funkcjonowania, a także procesach zmiany kulturowej. Rozumie specyfikę kultur tradycyjnych. Ma znajomość kategorii myślenia pierwotnego, typowych struktur i instytucji kultur pierwotnych, rozumie problematykę płci kulturowej. Zna główne nurty teoretyczne w antropologii kulturowej oraz metody badań antropologicznych. Absolwent potrafi zastosować nabytą wiedzę nie tylko do materiału etnograficznego, ale również do kultury społeczeństw nowoczesnych. Posiada kompetencje społeczne, umożliwiające mu orientację w przestrzeni kulturowej, rozwija wyobraźnię antropologiczną, wykazuje się tolerancją wobec innych kultur i ras, w dojrzały sposób akceptuje inność i prawo do inności.

Warunki wstępne

Wiedza	Kandydat posiada ogólną wiedzę historyczną i geograficzną, zna na poziomie podstawowym problematykę nauk społecznych, a także ma elementarną znajomość stosowanych w nich technik badawczych.
Umiejętności	Kandydat umie samodzielnie pracować z tekstem, stawiać tezy i budować argumentację na ich poparcie, uczestniczyć w dyskusji.
Kursy	

Efekty uczenia się

Wiedza	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------	-----------------------------	-------------------------------------

	W01 – ma znajomość problematyki antropologii kulturowej i jej miejsca w systemie nauk społecznych. Zna podstawy metodologii badań antropologicznych, rozumie ich możliwości i ograniczenia, a także związane z nimi problemy etyczne.	K_W01, K_W05, K_W06
	W02 – ma wiedzę o człowieku jako podmiocie konstytuującym kulturę, uświadamia rolę badań antropologicznych dla rozumienia człowieka i różnorodności tworzonych przez niego kultur. Posiada znajomość etapów antropogenezy, wymienia elementy „kultury” zwierząt, orientuje się w problematyce ras.	K_W05, K_W11, K_W12
	W03 – wymienia typowe cechy kultury tradycyjnej, tłumaczy historyczne i społeczne uwarunkowania zmian kulturowych; posiada wiedzę o niektórych strukturach społecznych i instytucjach kultur tradycyjnych (politycznych, gospodarczych, religijnych i in.). Charakteryzuje główne kategorie myślenia pierwotnego (mit, rytuał, magia, wierzenia pierwotne).	K_W09-K_W12, K_W02
	W04 – zna klasyczne nurty teoretyczne oraz historię rozwoju poglądów w zakresie antropologii kulturowej.	K_W11

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 – potrafi selekcjonować zjawiska kulturowe, wyodrębniać regularności i wzory kulturowe	K_U01
	U02 – samodzielnie interpretuje tekst z zakresu antropologii, poddaje argumentowanej krytyce zawarte w nim tezy, potrafi jasno komunikować swoje poglądy, konfrontując je z poglądami kolegów.	K_U09 K_U12 K_U13
	U11 – rozwija postawę krytyczną w odniesieniu do zastanych zjawisk kulturowych, demonstruje rozumienie kluczowych mechanizmów rządzących światem kultury	K_U12 K_U08
	U13 – wykazuje rozumienie problemów etycznych związanych z badaniem antropologicznym; potrafi ukazać założenia stereotypów kulturowych, rasowych i płciowych oraz wyciągnąć wnioski dotyczące ich konsekwencji dla kultury i społeczeństwa.	K_U05 K_U03 K_U12

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 – organizuje swoją pracę, ustala hierarchię ważności jej poszczególnych elementów, konsekwentnie dąży do celu	K_K03
	K02 – wykazuje się tolerancją wobec innych kultur, ras i płci, akceptuje inność i prawo do inności; uświadamia ograniczenia postawy etnocentrycznej	K_K04, K_K08
	K03 – w sposób dojrzały i krytyczny potrafi ocenić dziedzictwo ojczystej kultury, pielęgnuje w niej to, co najlepsze; bierze z otaczającej go oferty kulturowej to, co najbardziej wartościowe, rozpoznaje zagrożenia	K_K04 K_K08
	K05 – kształtuje w sobie postawę otwartości na nową wiedzę, zainteresowanie wobec zjawisk niezbadanych, zdolność i potrzebę istotnych uogólnień	K_K12
	K06 – rozwija wrażliwość i wyobraźnię antropologiczną jako metodę poznawczą, a także jako źródło inspiracji dla dalszych wysiłków intelektualnych. Umie racjonalnie analizować powstające problemy	K_K08 K_K04 K_K03

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin	30										

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład z elementami konwersatorium, częściowo przy użyciu środków multimedialnych, koncentruje się głównie na zagadnieniach teoretycznych, w tym klasycznych i współczesnych nurtach antropologii kulturowej

Ćwiczenia skupiają się na poszczególnych kategoriach myślenia pierwotnego, strukturach i instytucjach w społeczeństwach pierwotnych, wybranych zagadnieniach antropogenezy. Uczestnicy analizują konkretne kultury, dostarczają rozmaitych przykładów etnograficznych. Zajęcie składa się ze wprowadzenia do tematu, przedstawienia sylwetek autorów czytanych tekstów, omawiania treści tekstów oraz prezentacji multimedialnej, będącej etnograficzną ilustracją tematu zajęcia.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								+				+	+
W02								+				+	+
U01								+				+	+
U02								+				+	+
K01								+					+
K02								+					+
...													

Kryteria oceny

Na ocenę końcową składają się obecność, przygotowanie i aktywność podczas ćwiczeń, przedstawienie prezentacji i zaliczenie jej, a także wynik egzaminu pisemnego. Dopuszczalne 2 nieobecności na ćwiczeniach, każda kolejna nieobecność, a także dwa przypadki nieprzygotowania do zajęć są równoznaczne konieczności pisania kolokwium zaliczeniowego, którego wyniki mają wpływ na ocenę końcową.

Uwagi	„Inne” formy sprawdzenia efektów kształcenia: Ustne: odpowiedzi na zadane pytania, prezentacje Pisemne: prace zaliczeniowe, sprawdziany wiedzy

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

WYKŁAD

1. Przedmiot i problematyka antropologii kulturowej. Antropologia kultura wśród innych nauk społecznych. Definicje i typy kultur. Kultura tradycyjna i kultura społeczeństw przemysłowych.
2. Metodologia badań antropologicznych. Wyobrażenia antropologiczne. Antropolog w terenie: problemy etyczne.
3. Rasa i kultura, rasa i biologia. Rasizm i kolonializm w historii myśli antropologicznej.
4. Kultura i natura. Dzikie dzieci. Załączki kultury u zwierząt.
5. Kulturowe aspekty antropogenezy. Najnowsze odkrycia i nierozstrzygnięte pytania paleoantropologii.
6. U zarania antropologii. Sposoby opisywania kultur pozaeuropejskich od Starożytności po Oświecenie. „Dzikus”: oświeceniowa dyskusja o naturze ludzkiej i cywilizacji.
7. Nurty teoretyczne w antropologii. Ewolucjonizm. XIX-wieczne dyskusje o mono- i poligeniezie oraz systemach pokrewieństwa. E. Taylor i szkoła brytyjska: metoda komparatywna i teoria przeżytków. L. Morgan jako prekursor szkoły amerykańskiej. Odkrycie systemu klasyfikacji terminów pokrewieństwa. Model ewolucyjny i teoria magii J. Frazera.
8. Teoretyczne i metodologiczne założenia dyfuzjonizmu (F. Ratzel, L. Frobenius, F. Graebner i B. Ankermann, W. Schmidt). Antropologia niemieckojęzyczna w obliczu nazizmu.
9. Historyzm i relatywizm kulturowy: F. Boas i jego wpływ na rozwój dyscypliny. Profesjonalizacja amerykańskiej antropologii. Uczniowie F. Boasa.
10. Nurt „Kultura i osobowość”. Konfiguracjonizm R. Benedict. Antropologia dzieciństwa, wychowania i dojrzewania w pracach M. Mead. Psychoanaliza A. Kardnera.
11. Funkcjonalizm. B. Malinowski o istocie i funkcjach kultury. Strukturalny funkcjonalizm A. Radcliffe-Browna. Antropologia jako nauka humanistyczna w ujęciu E. Evansa-Pritcharda. Dyskusja metodologiczna i etyka badań terenowych.
12. Wpływ językoznawstwa na badania nad kulturą. „Kurs językoznawstwa ogólnego” F. de Saussura. Hipoteza E. Sapira and B.L. Worfa. W. Propp i morfologia bajki. R. Jakobson i Praskie Koło Lingwistyczne.
13. Strukturalizm C. Levi-Straussa. Procesualistyczny strukturalizm E. Leacha.
14. Nowa odsłona ewolucjonizmu. Neoewolucjonizm multilinearny i uniwersalny (L. White, J. Steward, M. Harris). Antropologia interpretatywna. C. Geertz i metoda „gęstego opisu”.
15. Antropologia kognitywna. Antropologia postmodernistyczna i poststrukturalistyczna. Antropologia feministyczna. Współczesne społeczeństwa w perspektywie antropologicznej. Podsumowanie: kierunki przyszłego rozwoju teorii antropologicznej.

ĆWICZENIA

1. Przedmiot i metoda antropologii kulturowej.
Philip Bagby, Pojęcie kultury, w: Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.50-58
J. Clifford, Praktyki przestrzenne: badania terenowe, podróże i praktyki dyscyplinujące w antropologii, w: Badanie kultury.

Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje, Warszawa 2006, s. 139-179

Prezentacja: dowolna kultura plemienna

2. Kultura tradycyjna i kultura współczesna.

C. Levi-Strauss, Bororo, w: Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii, red. E. Nowicka i M. Głowacka-Grajper, Warszawa 2009, s. 715-737

J. Ortega y Gasset, Bunt mas, w: Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.469-479

Prezentacja: dowolna kultura plemienna

3. Kultura i natura. Kultura i biologia. Kultura zwierząt.

F. Fernandez-Armesto, Więc myślisz, że jesteś człowiekiem?, Poznań 2006, rozdział I: Pogranicze zwierząt. Problemy z samookreśleniem się człowieka, s.21-48

F. Fukuyama. Koniec człowieka. Konsekwencje rewolucji biotechnologicznej, przekł. z ang. Bartłomiej Pietrzyk, Kraków 2004, Część I.

Prezentacja: prymatologia, genetyka, neurobiologia – aspekty kulturowe

4. Antropogeneza. Narodziny kultury.

F. Koneczny. O wielości cywilizacji, Kraków 1935, rozdział II, Zawiazki wszelkiej kultury, s. 47-93

R. Leakey. Pochodzenie człowieka. Warszawa 1995, s. 139-162 (Rozdział 6 – Język sztuki).

Prezentacja: sztuka paleolitu

5. Kategorie myślenia pierwotnego. Mit.

L. Levy-Bruhl, Partycypacja mistyczna, w: Antropologia kultury, Zagadnienia i wybór tekstów, red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s. 353-367

C. Levi-Strauss. Struktura mitów, w: Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii, red. E. Nowicka i M. Głowacka-Grajper, Warszawa 2009, s. 755-776

Prezentacja: mity

6. Kategorie myślenia pierwotnego. Magia i religia.

J. Frazer, Złota gałąź, Warszawa 1965, rozdz. III, Magia sympatyczna, s. 37-69

E. Evan Evans-Pritchard, Czarownictwo jako wyjaśnienie nieszczęśliwych wydarzeń [w:] Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii, red. E. Nowicka i M. Głowacka-Grajper, Warszawa, 2009, s. 621-637.

Prezentacja: wierzenia pierwotne

9. Kategorie myślenia pierwotnego. Rytuał.

A. Van Gennep, Obrzędy przejścia, w: Etnologia, red. Zofii Sokolewicz, Warszawa 1969, s.123-137

V. Turner, Liminalność i communitas, w: Badanie kultury. Kontynuacje, s. 240-267

Prezentacja: rytuały w kulturze pierwotnej

10. Czas w kulturze.

M. Eliade, Czas święty i mity, w: Antropologia kultury, Zagadnienia i wybór tekstów, red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.105-115

A. Guriewicz, Co to jest czas? w: Antropologia kultury, Zagadnienia i wybór tekstów, red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.115-128

Prezentacja: święta w kulturach archaicznych

11. Przestrzeń w kulturze.

E. Hall, Ukryty wymiar, w: Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.163-180

Yi-Fu-Tuan, Ciało, relacje międzyludzkie i wartości przestrzenne, w: Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.152-162

Prezentacja: piękno w innych kulturach

12. Płeć kulturowa.

H. Moore, Płeć kulturowa i status – wyjaśnienie sytuacji kobiet, w: Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 309-326

Prezentacja: płeć w kulturach tradycyjnych

13. Systemy pokrewieństwa w kulturach pierwotnych.

B. Malinowski, Małżeństwo, pokrewieństwo, w: Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s. 222-249

Prezentacja: reguły zawierania małżeństw w kulturach plemiennych

14. Ciało w kulturze.

Marcel Mauss, Sposoby posługiwania się ciałem, w: : Antropologia kulturowa. Zagadnienia i wybór tekstów, cz. I. red. Andrzej Mencwel, Warszawa 2001, s.185-195

Mary Douglas, Czystość i zmaza. Analiza pojęć nieczystości i tabu, rozdz. I-II

Prezentacja: praktyki seksualne dzikich/ nieczystość w kulturach pierwotnych/przemoc w kulturach pierwotnych

13. Struktura społeczna w kulturach pierwotnych

Edward Evan Evans-Pritchard, Wódz w lamparciej skórze [w:] Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii. Ewa Nowicka, Małgorzata Głowacka-Grajper (wybór i red. naukowa). PWN, Warszawa, 2009, s. 613-620.

14. Film „Szlachetny dzikus”. Dyskusja

15. Omówienie szkicu własnego projektu badawczego w grupach. Podsumowanie kursu

Wykaz literatury podstawowej

1. Benedict R., Wzory kultury, Warszawa 1966 (fragment)

2. Fernandez-Armesto F., Więc myślisz, że jesteś człowiekiem?, Poznań 2006 (fragment)

3. Levi-Strauss C., Antropologia strukturalna, Warszawa 2001 (fragment)

4. Mead M., Trzy studia. Dojrzewanie na Samoa, Warszawa 1986 (fragment)

5. Turner V., Gry społeczne, pola i metafory, Kraków 2005 (fragment)

6. Douglas M., Czystość i zmaza. Analiza pojęć nieczystości i tabu, Warszawa 2007 (fragment)

7. Fukuyama F., Koniec człowieka. Konsekwencje rewolucji biotechnologicznej, Kraków 2004 (fragment)

8. Evans-Pritchard E., Czary, wyrocznie i magia u Azande, Warszawa 2008 (fragment)

9. Bagby Ph., Kultura i historia. Prolegomena do porównawczego badania cywilizacji, Warszawa 1958 (fragment)

10. Leakey R., Pochodzenie człowieka. Warszawa 1995 (fragment)

11. Levy-Bruhl L., Czynności umysłowe w społeczeństwach pierwotnych, Warszawa 1992 (fragment)

12. Ortega y Gasset J., Bunt mas, [w:] Ortega y Gasset J., Bunt masi inne pisma socjologiczne, Warszawa 1982 (fragment)

13. Eliade M., Sacrum, mit, historia. Wybór esejów, Warszawa 1974 (fragment)

14. Guriewicz A., Kategorie kultury redniowiecznej, Warszawa 1976 (fragment)

15. Mauss M., Sociologia i antropologia, Warszawa 1973 (fragment)

16. Yi-Fu Tuan, Przestrzeń i miejsce, Warszawa 1987 (fragment)

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Appadurai A., Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji, Kraków 2005

2. Frazer J., Złota gałąź, Warszawa 1965

3. Geertz C., Interpretacja kultur. Wybrane eseje, Kraków 2005.

4. Gennep A. van. Obrzędy przejścia. Systematyczne studium ceremonii, Warszawa 2006.

5. Le Goff, Czas Kościoła i Czas kupca, w: Czas w kulturze, A. Zajackowski (red.), Warszawa 1988, s. 331-355

6. Hall E., Ukryty wymiar, Warszawa, 2001

7. Malinowski B., Argonauci Zachodniego Pacyfiku, Relacje o Poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinei, Warszawa 1986

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	20
	Przygotowanie do egzaminu	40
Ogółem bilans czasu pracy		150
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		2